

DE AVONDBODE.

PRUÏZEN

ABONNEMENT

AAN HET BUREAU VAN HET BLAD,
Warmoesstraat, N°. 206.

Zij alle Boekhandelaars en Postkantoren van het Rijk.

Brieven, Gelden, enz., moeten franco worden ingezonden.

ALGEMEEN NIEUWSBLAD

VOOR 3 MAANDEN,
te Amsterdam..... f7.—
en Buitensleden franco..... — 8.—
Advertentien.
ZEVEN REGENS of minder..... f1.75.
Elken regel meer..... — 25.
REGEL voor elke advertentie en herhalings... = 35.

voor Staatskunde, Handel, Nijverheid, Landbouw, Kunsten en Wetenschappen.

DE WOORDEN VAN DEN HEER DE MONTALEMBERT AAN DE GESCHIEDENIS GETOETST.

Zoodanig is het opschrift van een inleidings-artikel, dat in het *Journal de la Haye* van den 18 dezer voorkomt, en waarvan wij hier eene vertaling laten volgen.

« Sprekende in zijne even onbetamelijke als met daadzaken strijdige redevoering over de oorzaken der Belgische omwenteling, bepaalt zich de heer de Montalembert tot het volgende; wij schrijven letterlijk na:

« Je ne reviendrai donc pas sur les motifs de cette révolution. Je ne rappellerai qu'en passant l'origine de ce royaume des Pays-Bas, ou l'on a livré à la Hollande les riches et puissantes provinces de la Belgique, « comme un accroissement de territoire », selon l'expression du congrès de Vienne, c'est à dire comme une espèce d'alluvion, donnée à la Hollande. Je ne reviendrai pas sur cette loi fondamentale, qui a régi ce pays pendant les quinze années de règne de la Maison d'Orange; loi fondamentale soumise à la prétendue sanction des notables du pays, refusée par le plus grand nombre d'entr'eux, et cependant, proclamée, comme adoptée par le pays. Ce n'était, comme on l'a dit, ni une charte octroyée, ni une charte nationale, comme la nôtre; c'était une fraude politique, sans exemple dans l'histoire. » (1)

« Wij zullen niet vragen, wat men denken moet van een staatkundige, die niet eens de tractaten gelezen heeft, welke hij aanhaalt, daar de gansche wereld weet, dat de acte, waarbij het Koninkrijk der Nederlanden is daargesteld, op geenerlei wijze melding maakt van die uitbreiding van grondgebied; een woord, dat alleen in het vroegere tractaat van Parijs voorkomt; welk tractaat de heer Montalembert met dat van 21 Julij 1814 verward.

« Wij zullen slechts doen opmerken, dat, zoo men den heer Montalembert moet gelooven, de Belgen in 1830 zijn opgestaan, om eene reden, welke hun ongevraagde verdeliger in de Kamer der Fransche Pairs met den naam van staatkundig bedrog bestempelt, hetwelk van 1815 dagtoekende.

« Reeds voorlang heeft de baron de Keerbergh, tot wiens werk men altijd met vertrouwen kan verwijzen, wanneer het geldt om den laster af te weren, welke de vijanden van Holland op ons hebben poging uit te werpen, aangetoond, wat dit zoogenaamde staatkundige bedrog beteekent, waaraan niemand in België gedacht had, dan op het oogenblik, toen de bewerkers der gebeurtenissen van 1830, gewaar wordende hoe moeilijk het hun soude zijn, om zich voor de oogen van Europa te rechtvaardigen, als ware het, in de ingewanden der aarde poogden te vroeten. Om grieven tegen eene regering te ontdekken, welke hen gedurende vijftien achterenvolgende jaren gelukkig gemaakt had, onder de bescherming dierzelfde grondwet, welke zij voorgaauw, dat hun door bedrog en geweld was opgedrongen.

« Zie hier wat men daaromtrent vindt in het werk getiteld: *Du Royaume des Pays-Bas*. (1ste deel. 2de aflevering, bladzijde 271 en volgende). Wij bevelen dit uittreksel aan de overdenking van elken lezer aan, die onpartijdig en ter goeder trouw is.»

« De Hooge Mogendheden wilden geen overwegend beginsel in de zamenstelling van het nieuwe Koninkrijk. De meest volkomen gelijkheid van betrekkingen tusschen de constituerende partijen moest daarvan de hoogste wet zijn.

« Er werd bepaald, dat beide landen zouden beheerd worden — « door de reeds in Holland bestaande constitutie; — na « met gemeen overleg,

(1) Zie hier de letterlijke vertaling. — « Ik zal dus niet terugkomen op de oorzaken dier omwenteling. Ik zal slechts in het voorbijgaan de oorsprong van dat Koninkrijk der Nederlanden herinneren, waarbij men de rijke en machtige gewesten van België aan Holland heeft overgeleverd, volgens de uitdrukking van het congres van Weenen, als een uitbreiding van grondgebied, dat is te zeggen, als eene soort van aanslibbing, aan Holland gegeven. Ik zal niet terugkomen op die grondwet, welke gedurende de vijftien jaren der regering van het Huis van Oranje dat land beheerscht heeft, eene grondwet, aan eene zoogenaamde goedkeuring van de notabelen des lands voorgesteld, door de meesten hunner verworpen, en niettemin afgekondigd als door het land aangenomen. Zulks was, zoo als men gezegd heeft, noch een geheel land aangenomen. Zulks was, zoo als men gezegd heeft, noch een geheel nationaal charter, zoo als het onze; het was een staatkundig bedrog, zonder voorbeeld in de geschiedenis.»

naar aanleiding der nieuwe omstandigheden, gewijzigd » te zijn geweest.

« De Grondwet der vereenigde provincien werd derhalve aan eene herziening onderworpen. Vier en twintig leden, door den Souvereinen Vorst uit de verlichtste en achtenswaardigste mannen van het Koninkrijk, en bij helfte uit elk der beide groote deelen van deszelfs grondgebied gekozen, werden met deze belangrijke taak belast. Zij beraadslaagden over het onderwerp met eene gemoedelijke rijpheid, en ontwerpen eene nieuwe constitutie, welke zij den 13 Julij 1815 aan het Hoofd van den Staat aanboden.

« Deze Vorst, alvorens zijne goed- of afkeuring aan dit ontwerp te geven, onderwierp hetzelfde aan het oordeel der Natie. Deze had toen reeds grondwettige organen in Holland; met België was het in dit opzigt anders gesteld.

« De Vorst volgde alzoo denzelfden weg, welke in Holland zonder eenige tegenstreeving was ingeslagen, toen aldaar dezelfde constitutionele orde was ingevoerd, welke nu moet gewijzigd worden. Met andere woorden, Hoogstdezelve riep vergaderingen van Notabelen bijeen; gekozen uit de verschillende arrondissementen van België, in verhouding van derzelver bevolking.

« Het herziene staatsverdrag werd derhalve te gelijker tijd aan de Staten-Generaal der vereenigde provincien en aan de vergaderingen van Notabelen in België voorgedragen.

« De eerste namen hetzelfde met eenparigheid van stemmen aan; in België was de toedragt der zaken geheel anders. Het getal der opgeroepen Notabelen schijnt ongeveer 1,600 geweest te zijn (2). Maar niet allen leenden gehoor aan de stem van een' pligt, welke hun heilig had moeten zijn, zoodat er slechts 1,325 Notabelen bij de beraadslagingen verschenen. Van de daarbij tegenwoordig zijnde Notabelen, bragten 529 hunne stem uit voor de aanneming der grondwet, zoodat de meerderheid der natie zich blijkbaar ten voordeele van dezelve verklaarde. Zie hier daarvan het bewijs:

Noordelijke gewesten	2,071,131.
Zuidelijke »	3,411,032.
Totaal	5,482,263.

« Eenparig had de eerste dezer afdelingen zich voor de aanneming verklaard: — alzoo 2,071,131.

« Van 1,325 stemhebbende der tweede afdeling hadden 529 voor gestemd, dat is te zeggen, 3/8, hetgeen in het geheel voor het in België vertegenwoordigde volk geeft. 1,364,432.

Bedrag voor 3,435,613.
» tegen 2,046,650.

« Het is niet te min waar, zal de heer Nothomb zeggen, dat, zoo geheel Holland zich met de grondwet vereenigd heeft, 796 Belgen van de 1,325 stemmende dezelve geweigerd hebben. De daadzaak is juist, en de regering, wel verre van dat te ontveinen, is er openlijk voor nitgekomen. Maar wat wil men daaruit afleiden? Het is niet van eene Belgische meerderheid maar wel van eene van het geheele rijk, dat blijkbaar de vraag is. Het geldt gezinszins, om te beraadslagen over eene vereeniging van beide staten tot een enkel staatkundig ligchaam. Dit was reeds te voren beslist. De nieuwe maatschappij was geroepen, om zich over hare constitutionele orde te verklaren, en die orde kon slechts door eene meerderheid van allen, in eenen algemeenen zin en niet bij deelen genomen, daargesteld worden.

« Maar laat ons voor een oogenblik in eene tegenovergestelde veronderstelling redeneren en onderzoeken, of het wel bewezen is, dat de Notabelen van België zich tegen de constitutionele acte verklaard hebben.

« Eerstens, dezelve tractaten, waardoor het Koninkrijk der Nederlanden was opgericht, hadden ook te gelijk bepaald, dat de meest volkomen godsdienstvrijheid een der grondslagen van de constitutie van dezen staat

(2) Het juiste getal is niet stellig bekend, maar het totaal der notabelen, die zich in de vergaderingen hebben bevonden, was..... 1325. En uit de koninklijke proclamatie van 27 Augustus blijkt, dat ongeveer 1/2 der opgeroepen burgers, bij gevolg 1/2 der tegenwoordig zijnde leden, in gebreke zijn gebleven..... 205. Deze beide cijfers bij elkander optrekkende, verkrijgt men een totaal van. 1591. of, zoo als ik zoo even gezegd heb, ongeveer 1,600 opzietpunt.

(Naot van den Schrijver.)

zoude uitmaken. Het hing hier af noch van België, noch van Holland, noch van den Koning, om deze bepalingen te wijzigen. Van de 796 tegenstemmers, verklaarden 125, zoo als de Koninklijke proclamatie zulks bekend maakt, « dat hunne stemmen bepaald zijn geworden door de artikelen, betrekkelijk de eeredienst. » Was dit niet erkennen? *Wij verwerpen wat wij niet kunnen verwerpen, en al het overige nemen wij aan.*

« Ik geloof ook niet, dat het stilzwijgen der 266 Notabelen, die zich naar de vergadering hebben begeven, iets afloot ten gunste van het gevoelen des heren Nothomb. Juist het tegendeel; het gezegde: *die zijwijf stemt toe*, dit oude gezegde, dat men misschien meermalen ten onrechte heeft ingeroepen, schijnt hier deszelfs toepassing te vinden. Laat ons dit nader toelichten en het onderhavige punt tevens behoorlijk onderscheiden.

« Men stelle, dat een staat van zaken, welke ook, b. v. Frankrijk onder het Consulaat, moet daargesteld worden; men schrijf registers uit, om te weten of de natie dien staat van zaken wil veranderen, en men stelt daarvoor, om daarvoor het Keizerrijk in de plaats te stellen. De burger, die zich noch voor noch tegen opteekeut, is hij geacht toe te treden? Ik geloof zulks niet, want om de bestaende orde te veranderen, behoeft men meer dan een stilzwijgen. De wil, om de bestaende orde te hervormen, veronderstelt zich niet.

« Maar verbeeld u ons, aan den anderen kant, een volk, bij voorbeeld de Belgen in 1815, zonder eenige maatschappelijke orde, slechts de willekeur eens overwinnaars tot wet hebbende, terwijl hetzelfde in eenen toestand geplaatst is, waarvan het noodwendig moet bevrijd worden; ondersstellen wij nu, dat de overwinnaar, of hij, wien deszelfs magt is overgedragen, tot dit volk come te zeggen: « Ziedaar de constitutie, die u, naar ik geloof, gelukkig zal maken; neem aan of weiger. » In zoodanig geval komt het mij voor, dat het stilzwijgen als eene aanneming kan beschouwd worden; het is de overgang van de onderwerping tot de vrijheid, van de regering van het geweld tot die der orde en der wetten. Hierkan en moet zelfs het stilzwijgen als een bewijs van toestemming aangemerkt worden.

« Eene bijzondere overweging, van groot gewigt, zet nog in het onderhavige geval veel kracht aan deze redenering bij. De grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden had ten doel, om de betrekkingen van twee natien, welke door de tractaten vereenigd waren, te regelen; terwijl elk van beiden er dus het hoogste belang bij had, om niet tegen derzelver wil de wet van de andere te ontvangen. De tegenstand tegen de vastgestelde orde was derhalve, in meer dan één opzigt, een burgerpligt, zowol voor den Belg als voor den Hollander, wanneer die orde, naar zijne meening, de belangen, aan zijne burgertrouw aanbevolen, mogt komen te benadeelen. Op zoodanig oogenblik te zwijgen, was het niet erkennen, dat men geene bedenking kon doen gelden?

« Eindelijk is het ook vrij natuurlijk, aan te nemen, dat de goed- of afkeuring der constitutie op dezelve behoorde plaats te hebben, als met de aanneming of verwerping der Notabelen, die geroepen waren om daarover in naam der natie uitspraak te doen, was geschied. Deze Notabelen waren door het Hoofd van den Staat benoemd, maar men had aan elk district de vrijheid gelaten, om de Notabelen te wraken, welke deszelfs vertrouwen niet mochten genieten, terwijl, indien van dit recht geen gebruik gemaakt werd, het er voor gehouden soude worden, dat de keuze, welke door de regering gedaan was, de goedkeuring had weggedragen. Op dezelfde wijze was de constitutie onder de leiding van het Hoofd van den Staat ontworpen; de Notabelen konden haar verwerpen; zij, die zulks niet uitdrukkelijk te kennen gaven, moesten deze niet gerekend worden tot deze acte te zijn toegestreden.

« Hoe men dus in de berekening der stemmen te werk gaat, het zij men bij de eenparigheid van Holland de goedkeurende stemmen van België voegt, het zij men bij deze gelegenheid elk der beide deelen des Rijks (3) afzon-

(3) Een staatsman, die mij met zijne vriendschap vereert, heeft mij wel eene nota willen ter hand stellen, waarin hij op de klaarblijkelijkste wijze bewijst, dat de tweede dezer veronderstellingen niet aannembaar is. Ik voeg deze nota onder N°. 15 der *justificatieve stukken*, en beveel dezelve der bijzondere aandacht van den lezer aan. Ik deel geheel in het gevoelen van mijnen achtenswaardigen vriend, zoo als de tekst zelf van mijn werk het genoegzaam aantoon, en ik had alzoo in dit opzigt een gedeelte van het voorgaande kunnen weglaten, maar ik heb niet te min gemeend, dat het nuttig ware, om

MENDELWERK.

HERINNERINGEN EENER REIS NAAR CHINA.

(Vervolg van N°. 203.)

De vaart der Canton-rivier wordt hier en daar ongemakkelijk door de menigvuldige houthuizen, langs hare oevers, ten dienste der timmerlieden, liggende. Deze vormen, als ware het, eene gedeelte van het vaste land, en het verscheidene eene groote behendigheid in het sturen, om er niet tegen aan te stooten. Twee of drie arme Chinezen bewaren dezen houtvoorraad en zetten tot dit einde daarop eene kleine hut. Daar zij echter hun nieuw grondgebied te groot vinden om het alleen te bewonen, geven zij aan velen hunner vrienden de vergunning, om zich bij hen te voegen, zoodat men niet zelden het den de vergunning, om zich bij hen te voegen, zoodat men niet zelden het den vlotterend eiland met eene menigte inlandse hutten bedekt ziet, terwijl kinderen en honden zich in alle rigtingen daarop bewegen. Somsdrienvindt men vloten met den stroom mede en worden met eene verwonderlijke behendigheid door een of twee mannen bestuurd.

Te Canton ziet men de zoogenaamde *Booten-stad*, welker vreemde vertooning door niets ter wereld geveerd wordt. De menigte booten, van allerlei grootte, vormen en kleuren, zich in alle rigtingen kruisende, te gelijk met het geraas en verward geroep van tien duizend verschillende stemmen, die uit alle hoeken komen, maken op den vreemdeling bij het eerste gezicht eene indruk, dien men angstig zou kunnen noemen. Nog levendig stel ik mij dezen indruk voor den geest, terwijl dit zonderling en verbazend tooneel nog steeds mijne oogen treft. Sommige dier vaartuigen zijn voor de zee gebouwd, en verschillen in vorm en kleur naar gelang der plaatsen, waaraan zij zich begeven. Vele varen de rivier op of af, naar het getij, en alle handen aan boord zijn bezig, om het rensachtig anker te ligten. Het verward gerscheus van het scheepsvolk, vergezeld door het slaan op de gongs, en het in brand steken van geluidige papieren, zijn plechtigheden, steeds bij het vertrek van een schip in acht genomen, ten einde de water- en wind-geesten te bevredigen.

Andere schepen nemen de rest van hunne lading in en zijn door omliggende kleine bootjes omringd. Maar de meeste liggen voor anker, terwijl de

grote, loensche oogen, daarop geschilderd, naar verandering van wind schijnen uit te kijken. De Nederlandsche factorij ziet men aan de rechterzijde der rivier. Men heeft moeite dezelve te onderscheiden achter het woud van stengen en masten der kleine booten, die tot midden in den stroom liggen. Deze zijn van allerlei soort en vorm; maar worden voornamelijk bevoand door handwerkers in verschillende bedrijven, welke in deze booten hunnen arbeid verrigten. Men kan het geweld nagaan, dat uit al die verschillende neringen bij elkander ontstaat, dat zeer wel kan worden vergeleken met hetgeen men in de groote fabrieken te Birmingham hoort, wanneer de droote buitengemeen groot is.

Aan de overzijde der rivier zijn de werven, waar de groote jonken worden gebouwd en van stapel loopen, om daarna de gevaren van den Oeraan te tarten, welke voor hen zeer groot zijn, daar de constructie dezer schepen zeer slecht en onvolmaakt is. Die, welke geheel voltooid zijn, worden op eene rei geplaatst, met de voorstevens tegen het strand gekeerd. Men zou bijna paarden wanen te zien, die slechts het teeken afwachten, om eenen wedren te beginnen. Met hunne groote uitpuilende oogen en haa wit geschilderd verweft gelijk zij wel dieren, van eene vreemde soort, onlangs door menschen getemd, en thans aan hun juk onderworpen.

Verder liggen de zwart en roodgeverwde oorlogschepen, wier achterstevens met grijpende gezigten van denkbeeldige duivels zijn bezet. Langs deze ziet men de schepen tot de binnevaarten bestemd, die langwerpige en van zeer hard vernist hout vervaardigd zijn. Door middel van deze vaartuigen wordt de binnevlansche handel onderhouden. De groote bron van 's Lands welvaart en voorspoed. Want hoe gewigtig de buitenlandsche handel van China ons voorkomen moege, brengt deze echter der schatkist zeer weinig op in vergelijking met den binnevlanschen. De Keizer is derhalve misschien vrij onverschillig omtrent de opbrengsten van den handel met Europa; echter hangt het bestaan van vele Chinezen daarvan af, die gansch en al te gronde zouden gaan, wanneer deze tak van handel eesmaat opsteld.

Zeer moeilijk baait men zich eenen weg tusschen al die vaartuigen. Ook strekken zich de groote kabels der jonken in het water uit, waardoor het niet zelden gebeurt, dat eene boot omklaant. Wanneer dit ongelukkig het geval is, hebben de patrozen veel moeite, om zich te redden; wa

zoo men naar eene Chinese boot zweeft, en zich daaraan vasthoudt, wordt men eerst door bedreigingen, en daarna door slagen op de handen genoodzaakt los te laten, daar de Chinezen er een wreed behagen in scheppen, eene *Tan-qui* of vreemdeling in doodsangst te zien.

Naar mate men de stad nadert, is de rivier meer met vaartuigen bezet, die zich in alle rigtingen bewegen. De Europeesche boot, waaraan men zich bevindt, kan beschouwd worden als een voetganger, te midden der volkrekte straten van Londen en Parijs, wiens doel het is, zoo spoedig en met zoo weinig botsingen voor te komen, als hij kan. Men moet zijne rigting gedurig veranderen, zoo men niet eene andere boot in den grond wil boren. Nu is het een heel lastig nagaan, die u in den weg staat: een oogenblik daarna is het de weiverserde en vrolijke boot van eenen deftigen Chinees uit den fatsoenlijken stand, die een ochtend-bezoek gaat afdagen; hij zit statig onder eene kleinem, vierkanten troonhemel; zijne kleeding bestaat uit lijn wit linnen, blaauwe zijde en damast; hij draagt een' waaijer in de hand, en zijne thee is op een tafeltje voor hem gereed. De blankheid zijner handen en zijn ziekelijk uiterlijk doen hem mede als een fatsoenlijk man kennen, daar de Chinezen uit de lagere standen eene veel geziender kleur hebben.

Over het geheel hebben de Chinezen een ziekelijk en ongunstig voorkomen; het gelaat der opperste klassen heeft, behalve deszelfs verwijftheid, iets, dat op den eersten aanblik vele vreemdelingen tegen hen inneemt.

De bloem-booten brengen zeer veel bij tot verfraaiing van het gezigt. Zij gelijken veel in vorm naar de klerks-booten, te varen door rij bescheeven, maar zijn veel grooter en prachtige versierd. Van buiten prijken zij met goud en gebeeldhouwde ornamenten, terwijl bloecorpen in menigte op het dek zijn geraagschikt. Rondom strakken zich kleine gaanderijen uit, waarop men langs elegante trappen klimt. Geen arbeid noch kosten worden gespaard, om deze vaartuigen te versieren, maar, gelijk de *gialuccos* (genuever-paloizen) te Londen, is dit slechts een aanblik, om de voorbijgangers in het net te krijgen. Dit zijn huren van slechte reputatie, waarin vele Chinezen hunnen tijd en goeden namn vervloenen. De vrouwen zitting op de balkons, in een vrolijk gewaad gekleed, met bloemen in het haar en juweelen prijkende. Zij dragen voor al zong, hun kleine voeten te vertoon, die in dit land de grootste schoonheid zijn. Deze vrouwen zijn klein

